

at Dennes Dom for en stor Deel maa bestemmes deres. De ville altsaa vel kunne have erhvervet en Personalkundskab, som kunde komme dem til gode, naar de skulle udøve Raldsretten; men de have, som sagt, tillige faaet en saadan Stilling ligeoverfor Lærerne, at man ikke bør overdrage Raldsretten til dem, for at de ikke skulle være udfatte for, naar de have udøvet denne Raldsret urigtigt, at skjule den Erkjendelse, hvortil de senere maatte komme; men dette fristes de til, naar de siden selv skulle undersøge, om deres Raldsret har været udøvet med Fornuft. Det synes mig klart at foreligge, at den bedste Undersøgelse, man kan faae om en Mands Gjerning, ikke maa anstilles af ham selv, men af en Anden, og det er derom, Sagen dreier sig. Han kan give de samme Oplysninger til enhver Anden, der skal kalde, som han kan give sig selv; han maa til enhver Tid have indført disse Oplysninger i sin Bog, hvoraf han kan skrive dem ud igjen, og kun de Bemærkninger, han saaledes har indskrevet i Bøgerne, bør komme i Betragtning. Hans løse Hukommelse bør ikke i det Dieblik, Personen stiller sig for ham, udøve nogen Indflydelse; men naar han har udøvet sin Raldsret, og han da selv kommer og undersøger, hvad der er skeet, saa er hans Stilling skæv ligeoverfor den Gjerning, han har udført. Jeg skal meget gjerne indrømme, at dette aldeles ikke hører til den foreliggende Sag, men det er ikke mig, der har bragt det ind i Forhandlingerne her; jeg troer, at vi have bragt mange Sager ind under denne Sag, som vi ikke havde behøvet at indbringe; men man kunde have ladet være at stride saa meget imod den første Behandling, saa havde vi været langt hurtigere færdige.

Cultusministeren: Jeg kan ganske slutte mig til, hvad den sidste ærede Taler nylig sagde. Der er under denne Discussion fremkommet ikke saa Uttringer, som Cultusministeren kunde føle sig opfordret til at imødegaae, men da jeg derved kun vilde have forlænget en Discussion, der efter min Mening ligger aldeles udenfor det foreliggende Spørgsmaal, har jeg troet at burde afholde mig derfra.

Madvig: Der er idag gjort en Bemærkning, som forekommer mig at være grundet,

at den nemlig, at der er talt, som om vi vare ved første Behandling af Loven, og ikke ved Spørgsmaalet om dens Fremme; jeg troer imidlertid — det skulde gøre mig ondt, om Forsamlingen vilde tage mig det ilde op — at man for en stor Deel kan gøre hele Forsamlingen eller idetmindste største Delen af dens Medlemmer denne Bebrejdelse, og jeg vilde selv gøre mig skyldig i samme Forseelse, hvis jeg gif ind paa at gjendrive de enkelte Bemærkninger baade om det ene og om det andet Punkt af Skolevæsenet, som idag ere faldne her. Af den saaledes førte Discussion er dog fremgaaet et Resultat, som det forekommer mig man kan holde fast paa; det er det, at det Spørgsmaal, hvorom det foreliggende Lovudkast dreier sig, ikke vil kunne behandles uden at tage mange andre Spørgsmaal med under Overvejelse. Ingen af de ærede Talere, som have været enten for eller imod Forslaget, have nemlig kunnet afholde sig fra at lette deres Hjertes med Hensyn til mange væsentlige Punkter af Skolelovgivningen, hvormed denne Sag staaer i Forbindelse. Jeg kan i meget af hvad der vil være at sige, naar man kortelig skal antyde, hvorfor man modsætter sig Lovforslagets Fremme, henholde mig til hvad der er yttret af den ærede Rigsdagsmand for Veile Amts 3die Valgkreds (Lehmann), der, som mig synes, hele Tiden har holdt Sagen paa dens rette Standpunkt. Lovudkastet er fremgaaet af en Misforstaaelse med de bestaaende Forhold med Hensyn til Amtsskole = Directionernes Indretning hvad Raldsretten angaaer, hvilken jeg meget deler, men der er antydet en Udvei, som aldeles ikke lover nogen Løsning af Banskellighederne eller nogen Forbedring i de uheldige Forhold. Der er sigtet til at skaffe Forældrene Indflydelse paa deres Børns Underviisning, men man har ikke tænkt paa den Indflydelse, Sogneforstanderskaberne eller de enkelte Communalbestyrelser ogsaa kunne komme til at udøve paa Skolelærerne. Man har villet befordre en Samling og Henlæggelse af Raldsretten og de øvrige Forretninger, som Amts- skoledirectionerne hidtil have havt, til en enkelt Autoritet, men man har valgt en Autoritet, om hvilken det er givet, at den ikke paa nogen